

Islamic Knowledge and Insight

Designing a Model of Islamic-Iranian Cultural Lifestyle Based on Virtual Space with a Phenomenological Approach

1. Mehrdad Vosough: PhD Student, Department of Cultural Management and Planning, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran
2. Mehrdad Sadeghi*: Assistant Professor, Department of Management, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran. (Email: mehr.sadeghi@khuisf.ac.ir)
3. Ali Rashidpour: Assistant Professor, Department of Management, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

Abstract

The objective of the present study was to design a model of the Islamic-Iranian cultural lifestyle based on virtual space. This study is an applied research, and in terms of methodology, it is a qualitative study with a phenomenological approach. The statistical population of the research included experts in the field of Islamic-Iranian lifestyle and virtual space who had published at least three articles in this field in the past ten years. The snowball sampling method was used, and interviews continued until data saturation and adequacy were achieved. Consequently, the sample size consisted of 12 participants. To identify the relevant factors, interviews were initially conducted to examine extracted categories and concepts. The results of this phase, derived from 50 meaningful statements, led to the identification of 29 main categories and 144 concepts. Subsequently, in the next phase, the Delphi technique was employed in three rounds of screening, ultimately reaching a consensus on 29 categories and 108 concepts. The findings of the study indicated that the model of Islamic-Iranian cultural lifestyle based on virtual space was influenced by 11 effective components, which ultimately resulted in four positive and six negative consequences. Considering these consequences, eight strategies were proposed. The results suggest that emphasizing the enhancement of people's faith and beliefs can reduce the negative effects of virtual space on the Islamic-Iranian cultural lifestyle.

Keywords: model design, lifestyle, Islamic-Iranian culture, virtual space, phenomenology

معرفت و بصیرت اسلامی

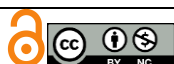
طراحی الگوی سبک زندگی فرهنگی اسلامی - ایرانی بر مبنای فضای مجازی با رویکرد پدیدارشناسی

۱. مهرداد وثوق: دانشجوی دکتری، گروه مدیریت و برنامه ریزی فرهنگی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران
۲. مهرداد صادقی*: استادیار، گروه مدیریت، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران. (پست الکترونیک: mehr.sadeghi@khuisf.ac.ir)
۳. علی رشیدپور: دانشیار، گروه مدیریت، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

چکیده

هدف از تحقیق حاضر طراحی الگوی سبک زندگی فرهنگی اسلامی - ایرانی بر مبنای فضای مجازی بوده است. پژوهش حاضر یک پژوهش کاربردی و از نظر روش انجام یک پژوهش کیفی با رویکرد پدیدارشناسی بوده است. جامعه آماری پژوهش شامل خبرگان حوزه سبک زندگی ایرانی اسلامی و فضای مجازی بوده اند که در ۱۰ سال اخیر حداقل ۳ مقاله در این حوزه داشته اند و از روش نمونه گیری گلوله برفی استفاده شده است و مصاحبه ها تا جایی ادامه پیدا کرده است که به کفایت و اشباع رسیده است. لذا حجم نمونه را ۱۲ نفر تشکیل داده است. جهت شناسایی عوامل در ابتدا با مصاحبه به بررسی مقوله ها و مفاهیم استخراج شده است پرداخته شده است که نتیجه این بخش از ۵۰ اظهار معنادار شده ۲۹ مقوله اصلی و ۱۴۴ مفهوم بوده است. سپس در مرحله بعد با تکنیک دلفی این عوامل طی سه مرحله غربالگری شده است و در نهایت در تعداد ۲۹ مقوله و ۱۰۸ مفهوم به اجماع نظر رسیدند نتایج پژوهش نشان داد الگوی سبک زندگی فرهنگی اسلامی - ایرانی بر مبنای فضای مجازی تحت ۱۱ مؤلفه مؤثر بوده است که در نهایت ۴ پیامد مثبت و ۶ پیامد منفی را دربردارد و با توجه به پیامدهای حاصله ۸ راهکار ارائه شده است که نتایج حاکی از آن است که تمرکز بر افزایش ایمان و اعتقادات مردم باعث خواهد شد تا بتوان میزان پیامدهای منفی فضای مجازی بر سبک زندگی فرهنگی اسلامی - ایرانی را کاهش داد.

کلیدواژه‌ها: طراحی الگو، سبک زندگی، فرهنگی اسلامی - ایرانی، فضای مجازی، پدیدارشناسی.

How to cite: Vosough, M., Sadeghi, M., & Rashidpour, A. (2024). Designing a Model of Islamic-Iranian Cultural Lifestyle Based on Virtual Space with a Phenomenological Approach. *Islamic Knowledge and Insight*, 3(1), 81-99.

© 2025 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Submit Date: 03 February 2025

Revise Date: 12 February 2025

Accept Date: 01 March 2025

Publish Date: 22 March 2025

شیوه استناددهی: وثوق، مهرداد، صادقی، مهرداد، و رشیدپور، علی. (۱۴۰۳). طراحی الگوی سبک زندگی فرهنگی اسلامی - ایرانی بر مبنای فضای مجازی با رویکرد پدیدارشناسی. *معرفت و بصیرت اسلامی*، ۳(۱)، ۸۱-۹۹.

© ۱۴۰۴ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

تاریخ ارسال: ۱۴ بهمن ۱۴۰۳

تاریخ بازنگری: ۲۳ بهمن ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۰ اسفند ۱۴۰۳

تاریخ چاپ: ۲ فروردین ۱۴۰۴

مقدمه

سبک زندگی اسلامی در تمام شئون زندگی مسلمانان باید جریان یابد و براساس آموزه‌های قرآنی برای ابعاد مختلف زندگی خود از جمله مسائل فرهنگی برنامه ریزی کنند. در مسائل فرهنگی، اصول قرآنی سبک زندگی اسلامی را باید اصل توکل و توسل، شایسته سالاری و مسئولیت پذیری دانست که مورد تاکید قرآن قرار گرفته است. اهمیت پرداختن به موضوع از این جهت است که مشاهده می‌شود جامعه امروز متأثر از تبلیغات و فعالیت رسانه‌ای کشورهای غربی در شبکه‌های اجتماعی است و سبک زندگی اسلامی جای خود را به سبک زندگی غربی داده که آسیب‌های فرهنگی و اقتصادی را به همراه خواهد داشت. به منظور آگاه ساختن مردم نسبت به سبک زندگی اسلامی و قرآنی باید در این موضوع تحقیق شود. اهمیت و ضرورت این پژوهش از آنجا ناشی می‌شود که رسانه‌های همگانی دارای کارکردهای متفاوت در دو بُعد مثبت و منفی هستند و می‌توانند هویت ملی یک ملت را تحت نفوذ خود قرار دهند. این ابزار می‌تواند به افراد کمک کند تا در مسیر درست و صحیح حرکت کرده و بستر پیدایش هنجارها و ارزش‌های تازه اجتماعی و تغییر در شیوه رفتار افراد را فراهم کند. رسانه‌ها در پیدایش عادات تازه، شکل‌گیری فرهنگ‌های جدید منطقه‌ای و جهانی و تغییر در رفتار و خلق خوی انسان نیز سهم بزرگی بر عهده دارند. با توجه به اجتناب ناپذیر بوده فناوری نوین و رشد شتابان و بی سابقه رسانه‌های الکترونیکی از جمله شبکه اجتماعی مجازی به عنوان مخلوق اینترنت، مرزهای جغرافیایی را درنور دیده و گستره‌های نامحدود را در می‌گیرد. تأثیر آن را در کار، زندگی و شخصیت افراد و ... نمایان است که اهمیت این پژوهش را دو چندان می‌کند. سبک زندگی فرهنگی اسلامی- ایرانی، موجب ارتقای فرهنگ عمومی جامعه و قرارگیری آن در

مسیر هنجارها و اصول اجتماعی می‌شود در این راستا، وجدان کاری و انضباط اجتماعی میان اعضای جامعه افزایش می‌یابد و آن‌ها با پایبندی به معیارها و قواعد سبک زندگی خود، انضباط فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی را ارتقا می‌دهند همچنین پایبندی به سبک زندگی بومی باعث تحقق هدف‌های جامعه می‌گردد.

از طرفی دیگر هرچند در کشور مطالعه‌ای در دسترس نبود که مستقیم، ارتباط بین رسانه‌های اجتماعی بر سبک زندگی فرهنگی اسلامی - ایرانی را بررسی کند، اما در ادامه چندی از مطالعه‌هایی مرور شده اند که به بررسی ارتباط برخی عوامل مؤثر بر مؤلفه‌های سبک زندگی بررسی و معرفی شده است. فتحی و مختارپور (۱۳۹۳) تحقیقی را با عنوان "بررسی نقش و تأثیر رسانه‌های نوین تصویری در تغییر سبک زندگی دانشجویان دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات" انجام دادند که نتیجه این مطالعه نشان داد، استفاده از رسانه‌های نوین تصویری، به شکل‌گیری سبک زندگی ویژه‌ای انجامیده و در هر یک از جنبه‌های مختلف سبک زندگی، نظام ارزشی و جهان بینی متفاوتی پدید آمده است (Fathi et al., 2020). صادقی مقدم و همکاران (۱۴۰۱) به بررسی تحلیلی ترویج و آموزش سبک زندگی ایرانی اسلامی و تعالی فرهنگی و قرآن پرداختند (Sadeghi Moghadam et al., 2022). منتظرالقائم و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی راهبردهای ارتقای تاب آوری فرهنگی با تاکید بر سبک زندگی ایرانی - اسلامی پرداختند (Montazer-alghaem et al., 2021). همانطور که مشاهده می‌شود در این پژوهش‌ها به بررسی سبک زندگی اسلامی و فرهنگی و حتی ایرانی و عوامل مؤثر بر آن‌ها پرداخته شده است اما مقوله و تأثیر رسانه‌های اجتماعی داخلی کمتر مورد توجه بوده است که همین امر نشان از خلأ مطالعاتی و شکاف

How to cite: Mohammadi Zaer, S., Anjomshoa, Z., Salajegheh, S., Nazari, A., Pour Rashidi, R. (2024). Epistemology of Faith and Doubt in Islamic Philosophy and Its Impact on Individual Life. *Islamic Knowledge and Insight*, 1(1), 1-11.

شیوه استناددهی: محمدی زائر، سارا، انجم شعاع، زهرا، سلاجقه، سنجر، نظری، اکبر، و پور رشیدی، رستم. (۱۴۰۳). معرفت‌شناسی ایمان و شک در فلسفه اسلامی و تأثیر آن بر زندگی فردی. *معرفت و بصیرت اسلامی*، ۱(۱)، ۱-۱۱.

© 2024 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

© ۱۴۰۳ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

Submit Date:

Revise Date:

Accept Date:

Publish Date:

تاریخ ارسال:

تاریخ بازنگری:

تاریخ پذیرش:

تاریخ چاپ:

(Ghasemi Shal et al., 2021; Kashavarz & Tasnimi, 2018).

ب) سبک زندگی و مجموعه الگوهای رفتاری آن، اگر از تناسب فرهنگی برخوردار بوده و کارکردهای شایسته و مورد انتظار را به همراه داشته باشد، می‌تواند در پدید آمدن یک تمدن بزرگ انسانی، اثرگذار باشد. فرهنگ به عنوان مجموعه در هم تنیده و رو به تکاملی از ویژگی‌های خاص زندگی اجتماعی انسان، هم شامل ارزش‌های مورد توجه اعضای یک جامعه یا گروه معین و هنجارهایی که از آن پیروی می‌کنند، می‌شود و هم کالاهای مادی که اعضای جامعه تولید می‌کنند و نیز چگونگی بهره‌برداری از آن‌ها را در بر می‌گیرد؛ به عبارت دیگر، علاوه بر هنر، ادبیات، موسیقی و نقاشی که فرآورده‌های متعالی ذهن به شمار می‌روند، چگونگی لباس پوشیدن اعضای جامعه، مراسم ازدواج، زندگی خانوادگی، الگوهای کار و فعالیت، مراسم مذهبی، انواع سرگرمی، شیوه گذران اوقات فراغت و مواردی از این دست را نیز می‌توان جزء فرهنگ دانست. بر این اساس می‌توان گفت فرهنگ با سبک زندگی دارای هم پوشانی بوده و در واقع، سبک زندگی بخشی از فرهنگ را تشکیل می‌دهد. برای توضیح بیشتر می‌توان گفت خاستگاه فرهنگ غالب در یک جامعه، ریشه در جهت‌گیری عمومی اعضای آن جامعه دارد؛ و این انتخاب و جهت‌گیری همگانی مبتنی بر ارتکازات جامعه و هنجارهای شکل یافته آن است. حس کمال جویی انسان و پیدایش نیازهای جدید که معلول شرایط متغیر فرهنگی، اقتصادی و سیاسی در جامعه می‌باشد، ضرورت حرکت تکاملی جامعه و ارتقای علمی و فکری آن را ایجاد می‌کند. بر اساس چنین رویکردی، ارزش‌ها، آرمان‌ها و باورهای مطلوب، ثابت هستند؛ اما ارزش‌ها و باورهای محقق، دارای سلسله مراتب بوده و دست‌خوش تغییر و دگرگونی می‌شوند که به دنبال آن، روش‌ها، ابزارها و محصولات فرهنگی دائماً در حال بازتولید خواهد بود؛ این بازتولید ابزارها و روش‌ها، فرآیندی است که بر اساس اقتضات زمانی و مکانی و فرهنگی صورت می‌گیرد و سبک زندگی را پدید می‌آورد. بدین ترتیب، روشن می‌شود که

پژوهشی دارد که در این پژوهش به آن پرداخته شده است و وجه تمایز و نوآوری پژوهش حاضر با پیشینه پژوهش محسوب می‌گردد.

مبانی نظری

ضرورت‌های تحقق سبک زندگی دینی اسلامی

از آن چه در توضیح سبک زندگی دینی بیان شد، می‌توان ضرورت‌هایی را برای تحقق این سبک از زندگی استنتاج نمود:

الف) بر خلاف ادعاهایی که در تفسیر و تبیین علم، توسط اندیشمندان رشد یافته در عصر مدرنیته و پست مدرنیسم مطرح شده است، دانش نمی‌تواند مستقل از زمینه‌های فرهنگی و عقبه معرفتی پدیدآورندگان آن باشد. در نتیجه، آن گونه از سبک زندگی که جامعه‌شناسان و روان‌شناسان غربی بر اساس اقتضات فرهنگی و اجتماعی خود مورد توجه قرار داده و خواسته یا ناخواسته به ترویج آن می‌پردازند، آمیخته با نظام معنایی و معرفتی جوامع سکولار غربی بوده و لوازم و پیامدهای اجتماعی و تمدنی ویژه آنان را به همراه دارد. پس جوامع مسلمان نباید به شناسه‌های ظاهری و ادعایی که علم مدرن از خود ارائه می‌کند اعتماد کنند و آن را میراث مشترک بشریت که به فرهنگ و قوم خاص تعلق ندارد تلقی نمایند؛ زیرا با پذیرش چنین پنداری، حتی اگر بخواهیم در چارچوب ارائه شده از سوی آنان، دغدغه‌های دینی خود را نیز پوشش دهیم باز به نتیجه مطلوب نخواهیم رسید و به جای بازخوانی دین اسلام و فرهنگ مسلمانی، در ورطه بازسازی دین و فرهنگ و تغییرات ساختارشکنانه گرفتار خواهیم شد و جامعه مسلمان «به جای آن که نیازهای عصر و محیط خود را با روش اجتهادی، از طریق بنیان‌ها و اصول خود پاسخ دهد و در جهت دینی کردن عصر خود گام بردارد، ذخیره‌های فرهنگی امت اسلامی را در خدمت عرف دنیوی بشر امروز قرار می‌دهد.» پس یکی از ضرورت‌های تحقق سبک زندگی اسلامی آن است که فراتر از پارادایم غالب و حاکم بر اندیشه سکولار، به بازخوانی فرهنگ مسلمانی و آموزه‌های اسلامی خود بپردازیم و با تکیه بر منابع معرفتی اسلام، سبک زندگی متناسب با فرهنگ دینی و سازگار با اقتضات عصری را تعریف، ترسیم و ترویج نماییم

سبک زندگی، بخش متغیر و جاری فرهنگ است که همواره در چارچوب بخش ثابت فرهنگ، یعنی ارزش ها، آرمان ها و باورهای نهادینه شده در جامعه، پدید می آید (Narmani et al., 2021). از سوی دیگر، تمدن نیز بدون فرهنگ و جدای از آن قابل تصور نیست. زمانی که فرهنگ یک جامعه، متراکم گردیده و تجربه های مادی و معنوی آن جامعه به سطحی خاص و قابل قبول دست می یابد، در ابعاد گوناگون خود به نوعی از ظهور و بروز می رسد که می توان این جلوه و نمود عینی و خارجی را تمدن نامید. پس فرهنگ به منزله روح و چارچوبی است که زمینه ایجاد تمدن را فراهم می سازد. بر این اساس، می توان ادعا کرد که فرهنگ جوهر اصلی تمدن را تشکیل می دهد و تمدن جلوه مادی و معنوی فرهنگ به شمار می رود؛ یعنی فرهنگ با اثرگذاری در ساخته ها و اندوخته های مادی و معنوی جامعه انسانی، در قالب تمدن جلوه گر می شود. زمانی که اعضای یک جامعه انسانی قدم در راه رشد و تعالی فرهنگ می نهند، پاسخ گویی به نیازها در هر دو بعد جسمانی و روحانی مورد توجه ایشان قرار می گیرد و تلاش می کنند که احتیاجات خود را در هر دو عرصه با جدیت برآورده سازند. حاصل این تلاش جمعی و همه جانبه در طی چندین نسل، تراکم دستاوردها و اندوخته های مادی و معنوی در قالب فرهنگ و سپس توسعه آن در قالب تمدن می باشد. پس اختراع ابزار و امکانات و شناسایی قوانین حاکم بر طبیعت از طریق کسب و انباشت علوم و دانش های گوناگون، تنها بخشی از آن را تشکیل می دهد؛ اما تمدن یک امر خنثی و بی طرف به شمار نمی آید و در این مقام، هر تمدنی بر اساس عقبه تئوریک و معرفتی که از آن برخاسته، دارای رویکرد و ماهیت خاصی خواهد بود و اگر فرهنگ به عنوان خاستگاه تمدن، خود برآمده از آموزه های دینی باشد، ماهیت تمدن برخاسته از آن نیز واجد این خصیصه خواهد بود. آموزه های دینی از راه ارتقا و بهبود اندوخته های مادی و معنوی بشر و خصوصاً جهت دهی ویژه به این اندوخته ها، در ایجاد تمدن نیز اثرگذار است (Kashavarz & Tasnimi, 2018).

از آن چه تا کنون پیرامون سبک زندگی و تمدن بیان شد، روشن می گردد که سبک زندگی و الگوهای آن جلوه و نمودی از بعد نرم افزاری فرهنگ به شمار می آید؛ اما تمدن، کلیت فرهنگ و از جمله سبک زندگی را به نمایش می گذارد. اگر سبک زندگی را به عنوان بخشی از فرهنگ در جهت گیری رفتاری افراد که از آن با عناوینی مانند سلیقه یا ترجیحات فردی و گروهی یاد می شود، تعیین کننده و مؤثر بدانیم، روشن است که این جهت دهی هم می تواند نیازهای انسان را تعریف و اولویت بندی کند؛ و هم می تواند شیوه تأمین این نیازها و راه برآوردن خواسته های انسانی را نشان دهد؛ و هم تناسب ابزارها و امکانات لازم برای تأمین نیازهای آدمی را با نظام معنایی و ارزش های فرهنگی موجود تعیین کند؛ و از آن جایی که جلوه خارجی این موارد در قالب تمدن نمودار می شود، می توان گفت که سبک زندگی، اثرات بنیادین و عمیقی بر شیوه شکل گیری تمدن و همچنین ارتقا و گسترش آن خواهد داشت. پس اگر به دنبال احیای تمدن اسلامی، یا پدید آوردن تمدن نوین اسلامی هستیم یکی از اقدامات اولیه و ضروری، توجه ویژه به سبک زندگی اسلامی و الگوهای رفتاری متناسب با آن خواهد بود (Narmani et al., 2021).

تأثیر و کاربرد رسانه ها بر تغییر سبک زندگی

محتوایی که هر لحظه در رسانه های اجتماعی منتشر می شود، برخلاف رسانه های سنتی، بیانگر نظریات یک حزب یا ارگان خاص نیست؛ بلکه بازتاب عقاید و دیدگاه های افراد مختلف از سرتاسر جهان است. یک فرد سیاسی، همان قدر امکان استفاده از رسانه های اجتماعی را دارد که یک فعال محیط زیست، یک کارگر، یک معلم، یک کودک دبستانی و یک بیمار روانی، آن امکان را دارد. فرصت حضور و فعالیت در رسانه های اجتماعی، برای همگان یکسان است و هر فردی می تواند رسانه شخصی خود را داشته باشد. اینکه عده ای از آن استفاده نمی کنند و یا امکان بهره مندی از آن را ندارند و عده ای دیگر نیز افراط می ورزند، بحث دیگری است. افراد در رسانه های اجتماعی، در جایگاه یک خبرنگار، اخبار را مخابره می کنند؛ مانند

یک عکاس، عکس‌هایی را که گرفته اند، بارگذاری می‌نمایند؛ همانند یک رهبر سیاسی، بیانیه صادر می‌کنند؛ همچون یک رهبر مذهبی یا یک فیلسوف، مبانی فکری و عقیدتی خود را با دیگران مطرح می‌نمایند؛ احساسات، دلتنگی‌ها و شاید عقده‌های شخصیشان را بدون هیچ هراسی بیان می‌کنند و در کل، در گفتن و نوشتن و نشر دادن، آزاد هستند و این، امکانی است که در جهان فیزیکی وجود ندارد. بدین ترتیب، لیبرالیسم به شکل کامل در قالب یک زندگی دوم پیاده شده است (نینگ و همکاران^۱، ۲۰۱۸). از طرف دیگر، خصوصی بودن اینترنت برای هر شخص، به این معناست که افراد به تنهایی و از پشت دستگاه ارتباطی خود وارد دنیای مجازی شده و بر یکسری حساب‌های کاربری و پروفایل‌ها مالکیت دارند؛ در حالی که ممکن است فرد در دنیای واقعی، تملک چندانی نداشته باشد. این موضوع، ضمن اینکه بر جذابیت فضای مجازی می‌افزاید، بر میزان فردگرایی انسان نیز دامن زده و او را خودمحورتر خواهد کرد. گرایش افراد به سوی استفاده از تبلت‌ها و گوشی‌های هوشمند، خود به خود زمان حضور آن‌ها در فضای مجازی را افزایش خواهد داد. در طی یک بررسی، در کشور آمریکا مشخص شد مردانی که از دستگاه موبایل خود به رسانه‌های اجتماعی وارد می‌شوند، تقریباً ۱.۵ ساعت در روز بیشتر از مردانی که از رایانه شخصی برای انجام این کار استفاده می‌کنند، در رسانه‌ها زمان می‌گذرانند. برای زنان نیز آمار مشابهی به دست آمده است. شبکه‌های اجتماعی، تعامل فرزندان با والدین را نیز دگرگون کرده اند. بر اساس تحقیقاتی، رابطه فرزندان و والدین آن‌ها در فیسبوک بررسی شده است؛ در سنین ۱۳-۱۷ سالگی، ۶۵ درصد نوجوانان برای والدین خود درخواست دوستی ارسال می‌کنند؛ در سنین بالاتر، این میزان به ۴۰ درصد کاهش پیدا می‌کند؛ اما در سنین بالاتر از ۴۰ سال، تمایل فرزندان به انجام این کار مجدداً افزایش یافته، به ۵۰ درصد می‌رسد. همچنین، در تعاملات بین فرزندان و والدین، دختران بیشتر از پسران بر روی دیوار والدین

خود آیت‌هایی را به اشتراک می‌گذارند؛ درحالی که پسران ترجیح می‌دهند دریافت کننده باشند. علاوه بر این، در ارسال کامنت معمولاً این والدین هستند که ارتباط را آغاز می‌کنند و با افزایش سن فرزندان، درصد انجام این کار افزایش پیدا می‌کند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که تأثیر رسانه بر رشد اجتماعی، به عواملی مانند: تعامل با خانواده، همسالان، مدرسه و شبکه‌های ارتباطی بستگی دارد؛ برای مثال، هنگامی که رابطه کودک با خانواده اش رضایت بخش نباشد، به تلویزیون پناه می‌برد و درباره آنچه می‌بیند، به تخیل می‌پردازد. به گونه‌ای مشابه، پژوهش‌های کنونی نشان می‌دهد که استفاده از رایانه می‌تواند به درک کودک از خود و جامعه پذیری وی کمک نماید؛ مثلاً استفاده از شبکه رایانه‌ای در مدارس منجر به آسان سازی تعاملات گروهی، همکاری و شکل گیری دوستی‌ها شده است. در مکان‌هایی مانند کلوب‌های رایانه‌ای نیز کودکان به مبادله افکار و ایجاد روابط می‌پردازند که باعث ایجاد موقعیت اجتماعی برای آنان و به دست آمدن عزت نفس می‌شود (Lyngs et al., 2019).

کاربرد رایانه در خانه نیز موقعیت‌های مخصوص خود را دارد. قرار دادن رایانه در اتاق شخصی، به جای گذاشتن آن در یک مکان عمومی، به انزوای اجتماعی منجر می‌شود. همچنین، استفاده از اینترنت در خانه به بالا رفتن سطح تنهایی و افسردگی می‌انجامد؛ هر چند تحقیقات در این زمینه مبهم است. مشخصاً ایمیل‌ها و اتاق‌های چت، شیوه ارتباط افراد با یکدیگر را تغییر داده است؛ همان طور که بازی‌های رایانه‌ای امروزه، به روشی برای تعامل و گفتگو تبدیل شده است. به نظر جرج گربرنر، بیندگانی که ساعات بسیاری را صرف تماشای تلویزیون می‌کنند (مخاطبان پرمصرف)، اطلاعات و ایده‌ها را رده بندی می‌کنند و تأثیر در معرض رسانه بودن، چیزی را تولید می‌کند که وی آن را «کاشت» می‌نامد. گربرنر تماشاگران تلویزیون را به دو دسته «بینندگان عادی» و «بینندگان پرمصرف» تقسیم کرد و با مقایسه این دو گروه، دریافت که مخاطبان پرمصرف تلویزیون

¹ Ning et al

علاقه بیشتری به تلویزیون داشته، ساعات بیشتری را به تماشای تلویزیون می‌پردازند. تلویزیون برای بینندگان پرمصرف در حکم همه چیز بوده، منبع اصلی همه انواع اطلاعات، اندیشه‌ها و آگاهی‌ها برای آن‌ها به شمار می‌رود. تلویزیون برای این مخاطبان، همه چیز را تحت انحصار خود درآورده است. نتیجه قرار گرفتن در معرض هر نوع پیام‌های تلویزیونی و تأثیرپذیری از آنها، چیزی است که گرنبر نام آن را کاشت نهاده است. در واقع، کاشت به معنای القای یک جهان بینی مشترک، نقش‌های مشترک و ارزش‌های مشترک به وسیله تلویزیون است. گرنبر، برای دفاع از نظریه کاشت که مبتنی بر مقایسه بینندگان پرمصرف و عادی تلویزیون است، مدارک و شواهد تحقیقی بسیاری را ارائه کرده است. او با تحلیل تفاوت‌های زیاد که بین پاسخ‌هایی که بینندگان پرمصرف و عادی به سؤالات او می‌دادند، متوجه شد که پاسخ‌های بینندگان پرمصرف، به جهانی که تلویزیون برای آن‌ها ترسیم کرده بود، نزدیک تر بود. بر اساس این نظریه، تلویزیون ذهنیت بینندگان پرمصرف خود را چنان شکل داده و قالب‌گیری می‌کند که از نظر این دسته از بینندگان، جهان، پدیده‌ای پست، ناآرام و غیرقابل اعتماد جلوه می‌کند (Smith et al., 2021).

فرصت‌های موجود رسانه و فضای مجازی در ترویج سبک زندگی اسلامی

گفتمان دینی: از دیدگاه پست مدرن‌ها، گفتمان، محور شناخت و حتی وسیله‌ای برای تولید دانش است. رسانه با توجه به ویژگی گفتمان و در اختیار داشتن فراسانه‌هایی چون: رایانه، اینترنت، ماهواره‌ها و سایر رسانه‌های دیجیتالی نوین در فرایند تربیت دینی، به نهادهای نهادینه کردن و ترویج سبک زندگی اسلامی منجر می‌شود.

الگوآفرینی دینی: در رسانه‌های غربی افرادی چون آرنولد و استالونه، نماد خشونت و ایثارگری در فیلم‌های هالیوودی هستند و یا سامورایی‌ها در فیلم‌های ژاپنی که از طریق خشونت طلبی، مصرف‌گرایی و سکس، به ارائه تصویری از انسان ایده آل غربی که خود را فدای دیگران می‌کنند، می‌پردازد. رسانه اسلامی با توجه به رسالت دینی و اسلامی خود، نه تنها از ارائه خشونت طلبی و مصرف‌گرایی

جلوگیری می‌کند، بلکه آن را نفی می‌کند. رسانه اسلامی با خلق کتاب‌ها، فیلم‌ها و بازی‌های رایانه‌ای، به خلق اسطوره تربیت دینی پرداخته، با تبعیت از سیره ائمه اطهار(ع) و ارائه تصویری از سبک زندگی آنها، به ارائه الگو می‌پردازد.

تمثیل و کنایه: با توجه به سرمایه‌گذاری‌های کشورهای غربی بر رسانه‌ها و فضای مجازی، نه از راه مستقیم، بلکه از طریق غیرمستقیم، جامعه اسلامی را تهدید کرده، وانمود می‌کند که برنامه ارائه شده برنامه‌ای مناسب است؛ ولی در لفافه به پیاده‌سازی برنامه خود می‌پردازند. رسانه اسلامی نیز با ارائه تمثیل‌گونه اهداف خود، منظور خویش را به بیننده منتقل می‌کند؛ چرا که بیننده به ارائه مطالبی که مستقیماً به او گفته می‌شود، واکنش نشان داده و در برابر آن مقاومت می‌کند؛ ولی در روش تمثیل وار، رسانه پیام‌های تربیتی و دینی خود را به صورت غیرصریح بیان می‌کند و از این طریق، به «آموزش پنهان» می‌پردازد. رسانه اسلامی منظور خود را با استفاده از فرامین دینی و معنوی سازی رسانه‌ای، علم روان‌شناسی، علم ارتباطات و ترفندهای رسانه‌ای به فراگیرنده القاء می‌کند؛ بدون آنکه منظور و هدف خود را به صورت مستقیم بازگو کند.

سرگرمی و تفریح: علم آموزی و تربیت با ابزار سرگرمی، از شگردهای رسانه‌ها و فضاهای مجازی است. از این رو، رسانه اسلامی با ارائه داستان‌ها، پخش فیلم و یا سخنرانی، از داستان‌های قرآنی و زندگانی ائمه اطهار(ع) در ارتباط با سبک زندگی اسلامی، به روشی که کودک و یا نوجوان دوست دارد، استفاده می‌کند و بدون هیچ مقاومتی، به ارائه پیام خود می‌پردازد. بر عکس رسانه‌های غربی که با ارائه برنامه‌های ضد ارزشی و تبلیغ مصرف‌گرایی، قصد بی‌هویت کردن بیننده را دارند، رسانه اسلامی با ارائه برنامه‌های مفید و شاد به معرفی و ترویج سبک زندگی اسلامی مبادرت می‌ورزد و بیننده را در صورت خستگی از مطالعه یا کار روزانه، از امکانات تفریحی قابل دسترس در رسانه بهره‌مند می‌سازد و به «آموزش پنهان» فراگیر می‌پردازد.

مسجد مجازی: زیستن در دنیای مجازی، تمام زندگی و حتی فهم انسان را تغییر می‌دهد. رسانه اسلامی با بمباران اطلاعاتی در زمینه تربیت اخلاقی و دینی افراد جامعه، بدون اینکه نیازی به حضور فیزیکی فرد باشد، تعالیم دینی و ارزشی مساجد، از جمله مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی را به او می‌آموزد (Ghasemi Shal et al., 2021; Sadeghi Moghadam et al., 2022).

روش پژوهش

تحقیق حاضر از لحاظ نوع در دسته تحقیقات کاربردی قرار می‌گیرد؛ و با توجه به عنوان و هدف و از نظر روش‌شناسی جز تحقیقات کیفی نیز از نوع نظریه زمینه‌ای و پدیدار شناسی می‌باشد. جامعه آماری شامل خبرگان حوزه سبک زندگی ایرانی اسلامی و فضای مجازی انتخاب شده است که در ۱۰ سال اخیر حداقل ۳ مقاله در این حوزه داشته باشند و از روش نمونه‌گیری گلوله برفی استفاده شده است و تا مصاحبه‌ها تا جایی ادامه پیدا کرده است که به کفایت و اشباع رسیده است. لذا حجم نمونه را ۱۲ نفر تشکیل داده است. در پژوهش حاضر به منظور جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه استفاده شده است و از بین انواع سه گانه مصاحبه ساختار یافته، سازمان نیافته و نیمه سازمان یافته، از روش نیمه سازمان یافته مطابق فرمی که از قبل طراحی شده، استفاده شده است. در تحقیق حاضر با استفاده از تکنیک‌های تحلیلی اشتراوس و کوربین (۱۳۹۵) مفاهیم به عنوان واحد تحلیل در سطوح متن کل مصاحبه، پاراگراف، عبارت و جملات مورد توجه قرار می‌گیرد و با تفکیک متن مصاحبه به عناصر دارای پیام در داخل خطوط یا پاراگراف‌ها تلاش می‌شود تا کدهای باز استخراج شوند. در طول فرایند گذاری انتخابی و فرایند تلفیق، متن مصاحبه‌های انجام شده چندین بار مورد بررسی قرار می‌گیرد و عبارات و ایده‌هایی که بیانگر روابط بین مقوله‌های اصلی و فرعی مورد توجه قرار گرفته است بر همین اساس، روابط بین مقوله‌های اصلی و مدل پارادیمی توسعه حرفه‌ای شکل می‌گیرد. برای اطمینان از روایی مرحله اول یعنی دقیق بودن یافته‌ها از منظر پژوهشگر، مشارکت کنندگان یا خوانندگان گزارش پژوهش اقدامات زیر

صورت گرفته است: تطبیق توسط مشارکت کنندگان: مشارکت کنندگان ۱۲ متخصص در حوزه مدیریت، پارادایم کدگذاری محوری را بازبینی کردند و نظر خود را در ارتباط با آن ابراز نموده‌اند. بررسی همکار: تعدادی از همکاران به بررسی یافته‌ها درباره پارادایم‌ها پرداختند. در همه مراحل نیز به منظور ایجاد اطمینان پذیری، جزئیات پژوهش ثبت و ضبط شده است. برای محاسبه پایایی بازآزمون از میان مصاحبه‌های انجام گرفته دو مصاحبه انتخاب شده و هر کدام از آن‌ها مجدداً دوبار، در یک فاصله زمانی ۱۵ روزه توسط پژوهشگر کدگذاری شده‌اند. تعداد کل کدها (دوبار) در یک فاصله زمانی ۱۵ روزه برابر، ۵۴ تعداد کل توافقات بین کدها در این دو زمان برابر ۳۳ و تعداد کل عدم توافقات در این دو زمان برابر ۲۱ درصد بوده است. پایایی بازآزمون مصاحبه‌های انجام گرفته در این تحقیق با استفاده از فرمول ذکر شده، برابر ۱۲۲ درصد است. با توجه به اینکه این میزان پایایی بیشتر از ۶۰ درصد است، قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها مورد تأیید بوده است. داده‌های حاصل از مصاحبه از طریق فرایند کدگذاری، مبتنی بر طرح نظام دار نظریه‌ی برخاسته از داده اشتراوس و کوربین (۱۹۹۸) و استفاده از نرم افزار MAXQDA تحلیل شده است.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش از تعداد ۱۲ نفر خبره استفاده شده است که ۷۵ درصد آنان را جنسیت مرد و ۸۳.۳۳ درصد آنان دارای تحصیلات دکتری داشته‌اند و ۵۸.۳۳ درصد نیز در بازه سنی ۴۵ تا ۵۵ سال قرار داشته‌اند.

در این مرحله محقق مفاهیم بدست آمده از مرحله قبل را به درون توضیحی طبقه بندی شده شامل کلیه مطالب و جزئیات پدیده و مقوله‌های اصلی و فرعی مورد نظر آورده شده‌اند که در ادامه ارائه شده است.

در این بخش برای پاسخ به سوالات تحقیق محقق عوامل موثر بر سبک زندگی ایرانی-اسلامی بر مبنای فضای مجازی را در ۱۱ مقوله اصلی طبقه بندی نموده است که عبارتند از:

جدول ۱. عوامل موثر بر سبک زندگی ایرانی - اسلامی بر مبنای فضای مجازی

مقوله اصلی	اظهارات معنی دار استخراج شده	کد مفهوم اظهار معنی دار
مؤلفه های فردی	خردمندی و رشد شناختی	۴۴
	رشد اخلاقی و مسئولیت پذیری	۴۵
	حق مداری و مدیریت خود.	۴۶
	منابع و فرصت های در دسترس افراد	۴۷
	نحوه گفتگو در اجتماع	۴۸
شرایط اجتماعی	فرصت های مصرفی متفاوت افراد	۴۹
	هنجارهای اجتماعی	۵۰
	الگوی مصرف	۵۱
	نظام کلان مدیریت	۵۲
	مدیریت کلان جامعه	۵۳
شرایط فراملی و فرهنگ بیگانه	نفوذ فرهنگ بیگانه	۵۴
	فرهنگ مصرفی بیگانه	۵۵
	بی تفاوت شدن انسان ها نسبت به یکدیگر	۵۶
	بحران هویت	۳۷
	بی هویتی با بیگانگی اجتماعی	۳۸
هویت فرهنگی	هویت قومی	۳۹
	هویت سیاسی	۴۰
	هویت دینی	۴۱
	هویت انسانی	۴۲
	ویژگی های فردی و تجارب اکتسابی	۴۳
مصرف فرهنگی	سلیقه ی فرهنگی مصرف کننده	۱۴
	رفتن به سینما و تئاتر	۱۵
	گوش دادن به موسیقی	۱۶
	خواندن کتاب روزنامه و مجله	۱۷
	دیدن تلویزیون و رسانه های تصویری	۱۸
هویت اجتماعی	گوش دادن به رادیو	۱۹
	بازدید از موزه	۲۰
	شرکت در انواع فعالیت های هنری	۲۱
	شکل گیری فرهنگ رسانه ای	۳۵
	رشد تفکر انتقادی و مشارکت فعال در فرهنگ رسانه ای	۳۶
سواد رسانه ای	احساس رضایت و صمیمیت از رابطه با دیگران	۱
	درک اهمیت این وابستگی ها	۲
	هویت فردی	۳
	هویت اجتماعی	۴
	دسترسی	۳۲

۳۳	تجزیه و تحلیل	
۳۴	کشف پیام‌های پیچیده	
۲۲	عدم نظارت مرکزی بر امور فنی	شرایط اینترنت داخلی
۲۳	عدم نظارت مرکزی بر سیاست‌های دسترسی و استفاده	
۲۴	رابطه بین انسان‌ها	مصرف شبکه‌های مجازی و اجتماعی
۲۵	تحلیل مکانیزم‌های ارتباطی	
۲۶	ارتباطات تعاملی و همکاری	
۲۷	شناسایی مسائل و تعیین راه‌حل	
۲۸	برقراری روابط اجتماعی	
۲۹	اداره امور تشکیلاتی	
۳۰	سیاست‌گذاری عمومی	
۳۱	رهنمون‌سازی افراد در مسیر دستیابی به اهداف	
۵	اعتقادات منسجم	نگرش مذهبی
۶	ارزش‌ها	
۷	اخلاقیات	
۸	آداب و رسوم	
۹	رفتارهای انسان با یکدیگر، طبیعت و با خویشان	
۱۰	میزان باور افراد	

جدول ۲. پیامدهای مثبت سبک زندگی فرهنگی اسلامی - ایرانی بر مبنای فضای مجازی

مقوله اصلی	اظهارات معنی دار استخراج شده	کد مفهوم اظهار معنی دار
بهبود ارتباطات داخلی و خارجی	تسهیل ارتباطات	۱۲
	تسهیل تجارت	۱۳
	افزایش تبادلات و ارتباطات در سطح جهانی	۱۳۶
بهبود دانش و اطلاعات	آشنایی با فرهنگ‌های مختلف	۱۳۸
	آشنایی با آداب و رسوم دیگر کشورها	۱۳۹
	افزایش اطلاعات در حیطه سلامت و پزشکی	۱۴۱
بهبود کیفیت زندگی	افزایش عزت نفس	۱۳۷
	بهبود کیفیت زندگی ایرانی	۱۴۲
	افزایش دانش زبانی	۱۴۰
	پر نمودن اوقات فراغت	۱۱
بهبود تصویر جهانی ایران اسلامی	معرفی فرهنگ ایران اسلامی به دنیا	۱۴۳
	بهبود تصویر ایران اسلامی	۱۴۴

جدول ۳. پیامدهای منفی سبک زندگی فرهنگی اسلامی - ایرانی بر مبنای فضای مجازی

مقوله اصلی	اظهارات معنی دار استخراج شده	کد مفهوم اظهار معنی دار
مشکلات اعتقادی معرفتی	بحران معرفتی اخلاقی	۵۷
	وارد شدن شبهات در دین	۵۹
	تمسخر و استهزاء بزرگان دین	۶۰
افزایش مشکلات روحی	افسردگی	۶۱

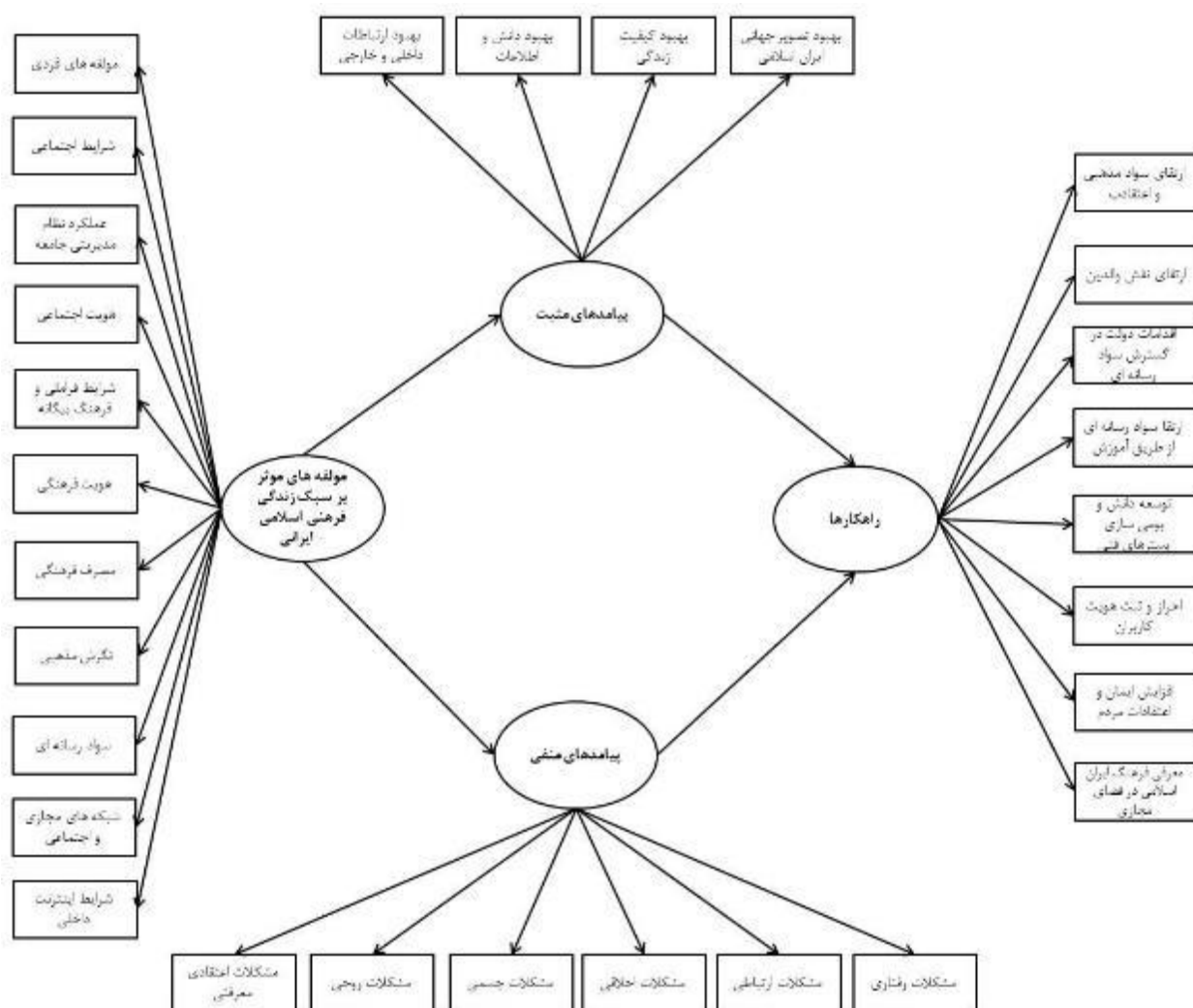
۶۲	تشویش و اضطراب	
۶۳	عدم اطمینان	
۶۴	عدم آرامش	
۶۵	افزایش سن ازدواج	
۱۱۹	کاهش قدرت تمرکز	
۱۲۰	کاهش خلاقیت	
۱۲۱	کاهش آرامش	
۱۳۱	افزایش بی قراری	
۱۳۲	کاهش اعتماد به نفس	
۱۳۳	افزایش بی انگیزگی	
۱۲۷	کاهش آرامش	
۱۲۸	کاهش تمرکز	
۱۲۲	ضعف حافظه	افزایش مشکلات جسمی
۱۲۴	افزایش وزن	
۱۲۹	افزایش بی خوابی	
۱۳۰	افزایش پرخوری	
۱۳۴	افزایش تنبلی	
۱۳۵	مشکلات گوارشی	
۶۶	اعمال منافی عفت	مشکلات اخلاقی در خانواده و جامعه
۶۷	گسترش روابط نامشروع	
۶۸	افزایش همجنس گرایی	
۵۸	تنزل اخلاقی جوانان	
۷۶	افزایش فساد و فحشا	
۷۷	کاهش امنیت سلامت اخلاقی و روانی	
۷۸	فروپاشی بنیان خانواده	
۸۲	اشاعه فحشا	
۷۰	انزوای فردی	مشکلات ارتباطی
۷۱	کاهش ارتباطات فردی	
۱۲۵	هدررفت بیشتر زمان	
۷۲	کاهش عزت نفس	مشکلات رفتاری
۷۳	افزایش خودنمایی	
۷۴	افزایش ریا و تزویر	
۷۵	کاهش ادب و متانت	
۷۹	تجسس در امور دیگران	
۸۰	افزایش غیبت	
۸۱	حرمت شکنی	
۸۳	تسهیل روش های انتقام و کینه توزی	
۸۴	افزایش تهمت	
۶۹	افزایش بی صداقتی	
۱۲۳	افزایش تجمل گرایی	
۱۲۶	افزایش خبرهای نادرست در همه ابعاد	

جدول ۴. راهکارهایی برای بهبود سبک زندگی فرهنگی اسلامی - ایرانی بر مبنای فضای مجازی

مقوله اصلی	اظهارات معنی دار استخراج شده	کد مفهوم اظهار معنی دار
ارتقای سواد مذهبی و اعتقادی	سواد دینی	۸۵
	سواد اعتقادی	۸۶
ارتقای نقش والدین به عنوان اولین سوادآموز	آگاه‌سازی و راهنمایی فرزندان توسط والدین	۸۷
و معلم سواد رسانه‌ای	فعالسازی و برنامه‌های مستمر انجمن اولیاء و مربیان	۸۸
اقدامات دولت در گسترش سواد رسانه‌ای	تشکیل شورای عالی فضای مجازی	۹۰
جامعه	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۹۱
	شورای عالی فضای مجازی	۹۲
	شورای عالی انقلاب فرهنگی و سایر مراکز مرتبط	۹۳
	تشکیل صفحات دینی و اخلاقی	۱۰۱
	تشکیل کانال‌های دینی و اخلاقی	۱۰۲
	تشکیل صفحات مجازی و کانال‌های اطلاع‌رسانی با محتوای داستان انبیاء و ائمه و بزرگان دین	۱۱۲
	مدیریت فضای مجازی از سوی مسئولان فرهنگی و متخصصان	۱۱۳
توسعه دانش و بومی‌سازی بسترهای فنی	دستیابی به دانش فنی و ایجاد شبکه اطلاعات بومی	۹۴
احراز و ثبت هویت کاربران در دنیای مجازی	احراز هویت	۹۵
	ثبت هویت صاحب سیم کارت	۹۶
	ثبت شماره سریال گوشی همراه	۹۷
	وضع قوانین مشخص و مجوز رسمی	۹۸
افزایش ایمان و اعتقادات مردم جامعه	دوری از تهمت زدن	۱۰۳
	پرهیز از سوء ظن	۱۰۴
	کنترل خوش بینی بیش از حد	۱۰۵
	دوری از شایعه پراکنی	۱۰۶
	پرهیز از اشاعه فحشا	۱۰۷
	پرهیز از شکستن قبح گناه	۱۰۸
معرفی فرهنگ ایرانی در فضای مجازی	ترویج و انتشار موسیقی‌های معنوی محلی	۱۰۹
	ترویج و انتشار موسیقی‌های ملی و حماسی در فضای مجازی	۱۱۰
ارتقا و عمومی‌سازی سواد رسانه‌ای در کشور	افزایش سواد رسانه‌ای	۱۱۱
از طریق آموزش	آموزش از طریق رسانه‌ها به ویژه رادیو و تلویزیون	۱۱۴
	آموزش از طریق فضای مجازی و اینترنت	۱۱۵
	آموزش از طریق تهیه و توزیع محصولات فرهنگی و دینی مناسب و در صورت امکان خانه به خانه	۱۱۶
	آموزش از طریق چهره به چهره	۱۱۷
	آموزش از طریق کانون مساجد، هیات مذهبی، انجمنهای اسلامی مراکز و مؤسسات قرآنی و مجامع وابسته	۱۱۸

۹۹	افزایش ایمان از طریق برنامه‌های آموزشی
۱۰۰	افزایش صداقت از طریق برنامه‌های آموزشی
۸۹	افزایش و عمومی کردن سواد رسانه

براساس روابط به دست آمده، مفاهیم حاصل از کدگذاری باز و محوری در مرحله کدگذاری انتخابی، به صورت نمودار ۲-۱ ارائه شده است.

شکل ۱. مدل یارادایمی پژوهش

بحث و نتیجه گیری

باتوجه به نتایج به دست آمده از عوامل و مؤلفه‌های شناسایی شده مؤثر بر سبک زندگی فرهنگی اسلامی - ایرانی بر مبنای فضای مجازی می‌توان انگونه تفسیر نمود که:

عملکرد نظام مدیریتی جامعه: نظام مدیریتی می تواند در صحنه

اجتماعی و فردی و البته رشد فردی افراد جامعه اثرگذار باشد. هر چند نهاد خانواده، آموزش و پرورش، مساجد، آموزشگاه‌ها، محیط رشد و زندگی اجتماعی افراد را فراهم می‌کنند اما عملکرد آن‌ها و سیستم‌های قضایی و انتظامی و... با مدیریت کلان اجتماعی و

سازوکارهای اجتماعی را نظام مدیریتی تنظیم می‌کنند. اینکه نحوه توزیع محصولات در بازار، ورود و خروج کالاها، نظارت اجتماعی در حوزه رفتار اجتماعی چگونه باشد و... در واقع توسط مدیریت کلان اجتماعی کنترل می‌شود و این موضوع نیز در سبک زندگی فرهنگی اسلامی آحاد جامعه اثرگذار است.

هویت اجتماعی: هویت اجتماعی اساساً به ویژگی‌ها و اندیشه‌هایی اشاره می‌کند که فرد، آن‌ها را از طریق اشتراکات اجتماعی و عضویت در گروه‌ها و مقولات اجتماعی کسب می‌کند. این گروه‌ها و مقوله‌ها شامل نژاد، مذهب، قومیت، ملیت، جنسیت و... می‌شود. ابعاد هویت اجتماعی شامل هویت فردی و اجتماعی می‌باشد هویت اجتماعی باعث می‌شود هر فرد با رویکرد مختص به خود و با دیدگاهی که به اجتماع دارد یک سبک زندگی متناسب با خودش را انتخاب کند.

هویت فرهنگی: پرداختن به بحث هویت از جنبه‌های گوناگونی، ضروری می‌نماید. کشور ایران از جمله کشورهایی است که وارث فرهنگ و تمدن تاریخی و از معدود کشورهایی است که از آغاز تاریخ بشریت تداوم وجودی خود را حفظ کرده و در دنیای معاصر نیز علیرغم تغییرات بسیار توانسته جایگاه خود را حفظ کند. در وضعیت رویارویی فرهنگ‌ها و یا اختلاط فرهنگ‌ها باید شناختی از فرهنگ خود داشت تا بتوان جایگاه کشور خود را در این صحنه بهتر درک کرد. بحث هویت کمک می‌کند تا زمینه‌های این شناخت فراهم شود. مسائلی از قبیل بحران هویت، بی‌هویتی با بیگانگی اجتماعی، هویت قومی، هویت سیاسی، هویت دینی و... همگی حول محور هویت قرار گرفته است که در نهایت باعث نوع سبک زندگی افراد جامعه می‌شود.

شرایط اینترنت داخلی: اینترنت، شبکه شدن شبکه‌ها است که از میلیون‌ها شبکه خصوصی، عمومی، دانشگاهی، تجاری و دولتی در اندازه‌های محلی و کوچک تا جهانی و بسیار بزرگ تشکیل شده است که با آرایه وسیعی از فناوری‌های الکترونیکی و نوری به هم

متصل شده‌اند. اینترنت در برگرنده منابع اطلاعاتی و خدمات گسترده‌ای است که برجسته‌ترین آن‌ها وب جهان‌گستر و رایانامه هستند. در اینترنت هیچ نظارت مرکزی چه بر امور فنی و چه بر سیاست‌های دسترسی و استفاده وجود ندارد. هر شبکه تشکیل دهنده اینترنت، استانداردهای خود را تدوین می‌کند به همین رو نشر هر مطلبی در این فضا می‌تواند سبک زندگی ایرانی اسلامی را دستخوش تغییر کند.

نگرش مذهبی: نگرش مذهبی فرایندی است که اعتقادات منسجم و یکپارچه توحیدی که خداوند را محور امور داند و ارزش‌ها، اخلاقیات، آداب و رسوم و رفتارهای انسان با یکدیگر، طبیعت و با خویشتن را تنظیم می‌کند. وجود عقاید مذهبی تأثیر به سزایی در استحکام خانواده دارد؛ ایمان به خدا موجب می‌شود نگرش فرد به کل هستی هدفدار و دارای معنی شود. عدم ایمان به خدا موجب می‌شود که فرد انسجام و آرامش نداشته باشد. این امر موجب ضعف و منشأ اختلاف‌های بسیاری در زندگی خانوادگی می‌شود.

شبکه‌های مجازی و اجتماعی: با وجود شبکه‌های مجازی و اجتماعی فراوان و در دسترس می‌توان به دایره گسترده‌ای از ارتباطات و تعاملات بین مردم دست یافت مردمی که فرهنگ، علایق، سلاقی و هویت‌های مختلفی دارند و با اشتراک گذاری آن‌ها با دیگران به راحتی می‌توانند دیگران را تحت تأثیر قرار دهند و با تشکیل گروه‌های دوستانه زندگی روزمره خود را به اشتراک بگذارند و در نتیجه بطور مستقیم بر نوع سبک زندگی یکدیگر اثر بگذارند.

شرایط فراملی و فرهنگ بیگانه: بخشی از فرهنگ بیگانه بصورت هدفمند و از طریق فضای مجازی وارد زندگی مردم می‌شود فرهنگ کشورهای عربی و اروپایی و آمریکایی با اهداف مختلفی همچون سیاسی و تغییر نظام اجتماعی و فرهنگی قصد ورود به فرهنگ ایرانی دارد و تاحدودی نیز موفق بوده است لذا با دخالت در شرایط اجتماعی، فرهنگ مصرف، نظارت اجتماعی، بی‌تفاوت شدن

انسان‌ها نسبت به هم و... را ترویج داده است و آن را در قالب یک فرهنگ به مردم ما معرفی می‌کنند.

سواد رسانه‌ای: استفاده از رسانه‌ها به شکل‌های متعدد با زندگی روزمره عجین شده است رسانه‌ها با حضور خود در زندگی روزمره می‌تواند حوزه‌های زندگی را دگرگون کند. رسانه‌ها حوزه‌های خصوصی را به عمومی و عمومی را به خصوصی تبدیل می‌کند در عرصه‌های فرهنگی نیز وسایل ارتباط جمعی می‌تواند نقش و کارکردهای مؤثری داشته باشد. از مسئولیت فرهنگسازی گرفته تا ترویج، تقویت و نهادینه‌سازی آموزه‌ها، باورها و رفتارهای خاص و مطلوب در جامعه. مخصوصاً رادیو، تلویزیون و سینما در میان وسایل ارتباط جمعی، ظرفیت و توان فوق العاده‌ای در تولید و مصرف الگوهای فرهنگی دارد و آن‌ها را به راحتی از طریق تولید و نشر برنامه‌های خاص می‌تواند در حرکت‌های فرهنگی جامعه جهت‌دهی نماید به همین رو دانش و سواد کافی جهت استفاده از رسانه‌ها می‌تواند از اثرات منفی آن بر سبک زندگی افراد جلوگیری به عمل آورد و به مردم کمک کند تا از مزایای مثبت و مفید این فضا در زندگی خود بهره برداری نمایند.

مصرف فرهنگی: مصرف فرهنگی در واقع میزان استفاده از کالاهای تولید شده نظام فرهنگی است و مشخص کننده‌ی نوع سلیقه‌ی فرهنگی مصرف کننده می‌باشد. برخی از انواع مصرف فرهنگی مورد استفاده عبارتند از: رفتن به سینما و تئاتر، گوش دادن به موسیقی، خواندن کتاب، روزنامه و مجله، دیدن تلویزیون و رسانه-های تصویری، گوش دادن به رادیو؛ بازدید از موزه و شرکت در انواع فعالیت هنری میزان مصرف فرهنگی مردم باعث می‌شود تا تعیین کند که فضای مجازی تا چه میزان می‌تواند بر سبک زندگی آنان اثرگذار باشد.

شرایط اجتماعی: وقتی افراد تنها هستند با زمانی که در حضور دیگران قرار دارند، رفتاری متفاوت از خود نشان می‌دهند زیرا جمع، افراد را نظارت و کنترل می‌کنند و پذیرش و یا طرد آن باعث می‌شود

که رفتار افراد تغییر کند. هرچند افراد متناسب با عوامل فردی به این عامل اجتماعی پاسخ‌های متفاوتی می‌دهند اما این عامل در تنظیم رفتار و سبک زندگی افراد تاثیر می‌گذارد. منابع و فرصت‌هایی که افراد برای گذران زندگی انتخاب می‌کنند، از دیگر عوامل اجتماعی مؤثر در سبک زندگی است. در هر جامعه‌ای، انسان‌ها در معرض فرصت‌های مصرف مختلفی مانند پوشاک، خوراک، نحوه گفت‌وگو در اجتماع، تعامل، خوابیدن و دیگر لذت‌های زندگی قرار می‌گیرند که به شرایط اجتماعی آن جامعه اختصاص دارد. بدین معنا که در شرایط اجتماعی جامعه ایران، ظرفیت‌هایی به افراد جامعه ارائه می‌شود که مثلاً در آمریکا ارائه نمی‌شود و یا بالعکس. همچنین امکانات و شرایطی که در شهرهای بزرگ وجود دارد در روستاها نیست و هر کدام وضعیت و موقعیت متفاوتی نسبت به دیگری دارند از این رو افراد مجبور می‌شوند تا انتخاب‌هایی داشته باشند که در یک جامعه ارائه نمی‌شود.

مؤلفه‌های فردی: وقتی افراد فراتر از زندگی شخصی با جامعه تعامل پیدا می‌کنند، همراه خود، سبک زندگی را در جامعه وارد می‌کنند که ناشی از روان‌شناسی رشد آن‌هاست و می‌تواند معرف تفاوت آن‌ها در صبر، مدارا، قانون‌گرایی و... باشد که ریشه در جمع‌بندی آن‌ها از رشدشان و تلقی آن‌ها از دنیا و سبکی از زندگی است که آگاهانه و یا ناآگاهانه انتخاب می‌کنند.

باتوجه به نتایج به دست آمده از پیامدهای مثبت فضای مجازی بر سبک زندگی فرهنگی اسلامی - ایرانی می‌توان اینگونه تفسیر نمود که:

بهبود ارتباطات داخلی و خارجی: با کمک فضای مجازی مردم می‌توانند راحت‌تر و آسان‌تر با دیگر مردم ارتباط برقرار کنند از آنجا که انسان موجودی اجتماعی است ارتباط با دیگران امری طبیعی تلقی می‌شود ارتباطات مؤثر باعث می‌شود تا مردم با نقاط مثبت و مفید سایر فرهنگ‌ها آشنا شوند و از نکات مثبت آنان در نوع سبک

زندگی خود بهره برداری نمایند. و از این روش راحتتر بتوانند در دنیای تجارت ارتباط برقرار کرده و کسب سود نمایند.

بهبود تصویر جهانی ایران اسلامی: زمانی که مردم از طریق فضای مجازی با مردم سایر ملل ارتباط برقرار می کنند می توانند با ایجاد پیج ها و کانال هایی به معرفی فرهنگ اسلامی ایرانی بپردازند و در تعاملات روزمره خود با سایر مردم در جهان اسلامی را معرفی نمایند و باعث شناخت بیشتر تصویر ایران اسلامی گردند.

بهبود دانش و اطلاعات: با استفاده از فضای مجازی می توان علاوه بر آشنا شدن با فرهنگ های دیگر ملل با اداب و رسوم دیگر کشورها نیز آشنا شد و همچنین با مطالعه مجله ها و مقالات موجود در این فضا اطلاعات مفیدی در حیطه سلامت و بهداشت کسب کرد و بطور کلی به کیفیت زندگی بالاتری دست یافت.

بهبود کیفیت زندگی: اگر مردم با رویکرد مثبت از فضای مجازی استفاده نمایند و صرفاً از آن برای پر نمودن زمان ها و اوقات فراغت خود استفاده نمایند نه بصورت عادت آنگاه می توانند از مطالب مفید موجود در این فضا استفاده بهینه نمایند از جمله افزایش سطح یادگیری زبان های خارجی و یا آموزش های رایگان جهت بهبود توانایی های فردی و افزایش اعتماد به نفس.

باتوجه به نتایج به دست آمده از پیامدهای منفی فضای مجازی بر سبک زندگی فرهنگی اسلامی - ایرانی می توان اینگونه تفسیر نمود که:

مشکلات جسمی: زمانی که افراد بیش از اندازه از شبکه های اجتماعی استفاده می کنند، مچ ها، چشم ها، گردن، دست ها و حتی عضلات کمر و شکمشان تحت فشار قرار می گیرند، این افراد دچار بی قراری، بی خوابی، پرخوری، استرس و اضطراب می شوند. به دلیل منفعل بودن دچار اضافه وزن می شوند و از آنجایی که در تبلیغات با افراد عضلانی و فیت مواجه می شوند احساس تنفر نسبت به بدنشان پیدا می کنند. با گذر زمان این حس تنفر به کمبود اعتماد به نفس،

چاقی، بی انگیزگی، تنبلی، مشکلات گوارشی و... در موارد شدیدتر به خودکشی ختم می گردد.

مشکلات اعتقادی معرفتی: استفاده بی رویه و منفی از فضای مجازی باعث وارد کردن شبهات در دین با تمسخر و استهزاء بزرگان دینی و... دشمنان اسلام با ایجاد سر در گمی و بحران معرفتی اخلاقی در جوانان و القای فرهنگ و عقاید بیگانه بر ایشان در فضای مجازی و شبکه های اجتماعی جنگ نرم به راه انداخته اند که از معایب این فضا بوده که تأثیر مستقیمی بر سبک زندگی اسلامی ایرانی دارد و مردم را از اسلام دور می سازد.

مشکلات ارتباطی: فضای مجازی با جذابیت های گوناگون افراد را به خود جلب میکند موجب غفلت آن ها از یکدیگر می شود و در ارتباطات آنان با یکدیگر اختلال ایجاد می کند. به بیانی دیگر انزوای فردی و قطع شدن ارتباط کلامی از مشکلات اساسی در استفاده نادرست از فضای مجازی است. دشمنان اسلام و منافقان با ترویج سبک زندگی غربی در فضای مجازی می کوشند ارتباط کاربران را با ارحام و حتی پدر و مادر قطع کنند.

مشکلات رفتاری: فضای مجازی به مکانی تبدیل شده است که افرادی که اعتماد به نفسشان ضعیف است و کرامت انسانی خود را نادیده گرفته اند اقدام به تظاهر در شبکه های اجتماعی می کنند و با خودنمایی و به اشتراک گذاشتن تصاویری از زندگی شخصی مانند خانه خودرو و... سعی می کنند توجه دیگران را جلب کنند و ریا و تزویر را اشاعه می دهند. همچنین این افراد در گفتار خود ادب و منانت را رعایت نمی کنند و در صفحات مجازی با به کار بردن کلمات رکیک و توهین به دیگران خواری و ذلت خود را به نمایش می گذارند.

مشکلات اخلاقی در خانواده و جامعه: فضای مجازی دسترسی به اعمال غیر اخلاقی و خلاف شرع را میسر می کنند؛ برای نمونه ممکن است افراد متأهل، در فضای مجازی به اعمال غیر اخلاقی نظیر ارتباط با نامحرم روی بیاورند می توان گفت نداشتن صداقت با همسر

و بی ایمانی، عامل چنین رفتاری است. ارتباط نامشروع افراد مجرد با یکدیگر و حتی اعمال غیر اخلاقی دیگر چون همجنس گرایی نیز نشانه بی صداقتی در ایمان است.

مشکلات روحی: با نفوذ زیاد اینترنت و فضای مجازی به زندگی و هجوم اخبار و اطلاعات ممکن است افراد دچار اضطراب شوند؛ چون بسیاری از مطالبی که در این فضا منتشر می شود با بزرگ نمایی مشکلات آن ها را همیشگی و حل نشدنی جلوه می دهد. اعتیاد جوانان به این فضا باعث افزایش انتظارات و کاهش تمایل به ازدواج می شود و با مقایسه خود با دیگران عزت نفس و اعتماد به نفس آنان کاهش پیدا می کند. با کاهش اعتماد به نفس انگیزه و تمرکز نیز کاهش پیدا می کند.

باتوجه به نتایج به دست آمده از راهکارهای بهبود سبک زندگی فرهنگی اسلامی - ایرانی بر مبنای فضای مجازی می توان پیشنهادات زیر را ارائه نمود:

- تشکیل صفحات مجازی و کانال های اطلاع رسانی با محتوای داستان انبیاء و ائمه و بزرگان دین و تشکیل صفحات دینی و اخلاقی جهت جذب جوانان به سبک زندگی اسلامی ایرانی
- مسئولان باید برای عمومی سازی و ارتقای سواد رسانه ای در یک هم افزایی بین بخشی نهادها و مراکز مختلفی از جمله و آموزش پرورش، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، شورای عالی فضای مجازی، شورای عالی انقلاب فرهنگی و سایر مراکز مرتبط، دست به اقدامات همسویی بزنند تا سواد رسانه ای جایگاه خود را بیابد.
- ترتیبی اتخاذ شود تا فعالیت در فضای مجازی همچون دیگر فعالیت های اجتماعی مثل رانندگی پس از احراز و ثبت هویت صاحب سیم کارت یا شماره سریال گوشی همراه و براساس قوانین مشخص و مجوز رسمی صورت پذیرد.
- متولیان امر، مدیران علمی و مسئولین بخش های فنی و ارتباطات کشور، اهتمام خود را در جهت دستیابی به دانش فنی و ایجاد

شبکه اطلاعات بومی معطوف نمایند. با این کار علاوه بر تولیدات فرهنگی سالم و کم آسیب، ذهن فکر خلاق و ایده پرداز جوانان به سمت ایده های سالم برای استحکام نظام اجتماعی بومی فعال می شود و به طور طبیعی اثرات مخرب تولیدات فرهنگی و تهاجمات آن از کاربران فضای مجازی دفع خواهد شد.

- برنامه ریزان و سیاست گذاران فرهنگی، می توانند برنامه ها و سیاست هایی جدیدی را از جمله فراهم کردن برنامه های فعالیت های فراغتی توسط سازمان های فرهنگی، در جهت ارتقای سبک زندگی ایرانی - اسلامی ارائه کنند.
- رسانه های دولتی در خصوص فعالیت های شبکه های اجتماعی و نحوه الگوسازی آن ها در زمینه های گذران اوقات فراغت. اطلاع رسانی و فرهنگ سازی نمایند.
- طراحی بازی های رایانه ای با موضوع آسیب های فضای مجازی و راه های مقابله با آن ها.
- والدین باید خود را به سواد و دانش لازم مجهز نمایند تا هم خود گرفتار افراط و تفریط های جاهلانه نشوند و هم نقش مؤثرتری در کنترل غیر مستقیم مخاطرات برای فرزندان رسانه داشته باشند.
- همچنین باتوجه به اینکه تعدا گویه های پرسشنامه در بخش کمی تقریباً زیاد بوده است ممکن است که بعضی از پاسخگویان به پرسشنامه آن ها را سرسری تکمیل کرده باشند و همین امر در تعمیم نتایج اثرگذار خواهد بود. مورد مطالعه حاضر شهروندان شهر اصفهان بوده است که برای تعمیم نتایج باید پژوهش هایی در سطح بزرگتر و در سطح کل کشور انجام بگیرد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ گونه تضاد منافی وجود ندارد.

EXTENDED ABSTRACT

The present study explores the design of a model for the Islamic-Iranian cultural lifestyle based on virtual space, employing a qualitative approach with a phenomenological methodology. The increasing influence of virtual space on cultural and social life necessitates an in-depth investigation into its impact on lifestyle, particularly in societies with strong religious and cultural foundations such as Iran. The research draws upon insights from experts in Islamic-Iranian lifestyle and virtual space, selecting participants with a significant publication record in the field within the past decade. The study utilizes snowball sampling, and data collection continues until reaching theoretical saturation, resulting in a final sample of 12 participants. The process of data analysis involves a structured approach, beginning with qualitative interviews to extract key categories and concepts. The initial phase of data collection identifies 50 meaningful statements, which are subsequently categorized into 29 main themes and 144 sub-concepts. The study then employs the Delphi technique, conducting three rounds of expert reviews to refine the findings, ultimately leading to a consensus on 29 main categories and 108 specific concepts. The results indicate that the Islamic-Iranian cultural lifestyle in virtual space is shaped by 11 influential components, leading to four positive and six negative consequences. To mitigate the adverse effects and enhance the positive aspects, eight strategic recommendations are proposed. The findings underscore the critical role of strengthening faith and religious beliefs in countering the negative impacts of virtual space on cultural and social values (Kashavarz & Tasnimi, 2018; Sadeghi Moghadam et al., 2022).

The theoretical foundation of the study is grounded in the necessity of integrating cultural and religious values into the evolving landscape of digital and virtual environments. Islamic teachings emphasize the importance of a lifestyle rooted in ethical and spiritual principles, guiding social behavior and interactions. However, the expansion of virtual space has introduced new challenges and transformations that require careful examination.

Previous research highlights the dual impact of digital media, offering both opportunities for cultural enrichment and risks of cultural erosion. Scholars such as Fathi and Mokhtarpour (2020) have examined the role of digital media in shaping student lifestyles, demonstrating a shift in values and worldview as a result of prolonged exposure to visual media (Fathi et al., 2020). Similarly, Montazer-alghaem and colleagues (2021) have explored strategies for enhancing cultural resilience with an emphasis on Iranian-Islamic lifestyle components (Montazer-alghaem et al., 2021). These studies provide a foundation for the present research, which extends the discourse by specifically addressing the implications of virtual space for cultural identity and lifestyle. The study finds that social media platforms and digital communication tools play a crucial role in shaping individual and collective identities, necessitating a structured framework to align these influences with Islamic-Iranian cultural values. The framework proposed in this research integrates elements of social norms, religious teachings, and digital literacy to foster a lifestyle that harmonizes tradition with modern technological advancements (Ghasemi Shal et al., 2021).

The methodological approach of the study follows a qualitative research design with a phenomenological perspective, aiming to capture the lived experiences and insights of experts in the field. The research process involves semi-structured interviews, allowing for an in-depth exploration of perceptions regarding the influence of virtual space on cultural lifestyle. The collected data undergoes a systematic coding process, employing Strauss and Corbin's grounded theory approach to identify key themes. The research categorizes findings into 11 major components, which include personal factors, social norms, governance structures, cultural identity, religious beliefs, media consumption habits, and digital literacy. Additionally, the study identifies external influences such as foreign cultural penetration and the unregulated expansion of internet platforms as key determinants of lifestyle transformation. The

Delphi method is used to validate these findings, ensuring a consensus-driven approach to model development. Through multiple rounds of expert feedback, the study refines its conceptual model, highlighting the interplay between digital engagement and cultural sustainability. The research further underscores the importance of developing targeted policies to regulate digital content, enhance public awareness, and reinforce religious and cultural education to sustain the Islamic-Iranian lifestyle in virtual environments (Narmani et al., 2021).

The study's findings present a nuanced understanding of the impact of virtual space on Islamic-Iranian cultural lifestyle, revealing both positive and negative dimensions. On the positive side, digital platforms facilitate increased access to religious and educational content, enabling individuals to deepen their knowledge of Islamic teachings. Virtual spaces also offer opportunities for cultural exchange, allowing for the global dissemination of Iranian cultural heritage. Moreover, online communities provide support networks that reinforce social cohesion and collective identity. However, the negative consequences include challenges such as cultural dilution, moral deviations, and the erosion of traditional social structures. The study highlights concerns related to the spread of misinformation, the commercialization of cultural symbols, and the increasing individualism fostered by digital engagement. Additionally, excessive dependence on virtual interactions can lead to psychological and social consequences, including reduced face-to-face communication, heightened anxiety, and diminished community engagement. The study also identifies specific threats posed by foreign media influences, which introduce alternative value systems that may conflict with Islamic-Iranian cultural principles. These findings underscore the urgency of adopting a strategic approach to digital engagement, balancing the benefits of virtual connectivity with the preservation of cultural identity and ethical standards (Smith et al., 2021).

The study proposes several strategic interventions to mitigate the negative effects of virtual space on Islamic-Iranian cultural lifestyle while maximizing its potential benefits. One key recommendation is the promotion of digital literacy programs that equip individuals with the skills needed to critically assess online content. Strengthening religious education in digital formats is also suggested as a means of reinforcing Islamic values in virtual interactions. Additionally, the study advocates for the development of culturally informed digital policies that regulate content dissemination while preserving freedom of expression. Establishing online platforms dedicated to promoting Islamic-Iranian heritage is identified as a crucial step in countering the dominance of Western cultural narratives. Furthermore, the research highlights the role of family and community structures in guiding responsible digital behavior. Encouraging parental involvement in children's online activities and fostering discussions on ethical digital engagement are emphasized as key measures for cultural sustainability. The study also calls for increased collaboration between policymakers, religious institutions, and technology developers to create digital environments that align with cultural and religious values. By implementing these strategies, societies can leverage the advantages of virtual space while mitigating its potential risks, ensuring the continued relevance of Islamic-Iranian cultural identity in the digital era (Ghasemi Shal et al., 2021; Sadeghi Moghadam et al., 2022).

In conclusion, the findings of this study provide valuable insights into the intricate relationship between virtual space and cultural lifestyle, emphasizing the need for a balanced and informed approach to digital engagement. The research contributes to the ongoing discourse on cultural adaptation in the digital age by proposing a model that integrates Islamic-Iranian values with contemporary technological advancements. The study highlights the potential of virtual space as a tool for cultural preservation and knowledge dissemination while also acknowledging the challenges posed by digital transformations. The

proposed interventions aim to equip individuals and communities with the resources needed to navigate virtual environments responsibly, ensuring that cultural integrity is maintained. Moving forward, further research is needed to explore the long-term implications of digital engagement on cultural identity, particularly in the context of emerging technologies such as artificial intelligence and augmented reality. By continuing to refine strategies for digital inclusion and cultural sustainability, societies can foster an environment where technological progress complements, rather than undermines, deeply rooted cultural traditions.

Conference on Management, Educational, Social, and Psychological Sciences,

Smith, D., Leonis, T., & Anandavalli, S. (2021). Belonging and loneliness in cyberspace: impacts of social media on adolescents' well-being. *Australian Journal of Psychology*, 73(1), 12-23. <https://doi.org/10.1080/00049530.2021.1898914>

References

- Fathi, A., Sadeghi, S., Maleki Rad, A. A., Sharifi Rahnmo, S., Rostami, H., & Abdolmohammadi, K. (2020). The Role of Cyberspace Use on Lifestyle Promoting Health and Coronary Anxiety in Young People. *ijpcp*, 26(3), 332-347. <https://doi.org/10.32598/ijpcp.26.3415.1>
- Ghasemi Shal, M., Radfar, M., & Mohseni, R. (2021). Sociological analysis and explanation of the impact of using virtual space (Telegram and Instagram) on the inclination towards a modern lifestyle among girls in Shahriar County. *Iranian Social Development Studies*, 14(1).
- Kashavarz, A., & Tasnimi, M. (2018). Components and drivers of foresight for achieving a new Islamic civilization from the perspective of Imam Khomeini (RA). Proceedings of the Third Conference on New Islamic Civilization,
- Lyngs, U., Lukoff, K., Slovak, P., Binns, R., Slack, A., Inzlicht, M., & Shadbolt, N. (2019). Self-control in cyberspace: Applying dual systems theory to a review of digital self-control tools. Proceedings of the 2019 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems,
- Montazeralghaem, M., Hasanvand, S. H., Javadi, N., Azani, M., & Montazeralghaem, A. (2021). Strategies for enhancing cultural resilience with an emphasis on Iranian-Islamic lifestyle. *Quarterly Journal of Iranian History and Civilization Studies*, 2, 1-13.
- Narmani, H., Zarei, G., & Ravanbod, A. (2021). Educational and cultural drivers for the formation of a new Islamic civilization. *Iranian Futures Studies*, 6(1), 57-76.
- Sadeghi Moghadam, M., Ghorbanpour, A., & Reyhani, N. (2022). Analytical study of the promotion and education of Iranian-Islamic lifestyle and cultural excellence and the Quran. Proceedings of the Fourth International